

MATEUSZ PIETRANEK¹

Status rzeczywistego właściciela dywidendy a zwolnienie z opodatkowania podatkiem u źródła – dylemat dotyczący obowiązków płatnika²

Wpłynął: 19.01.2026. Akceptacja: 01.04.2026

Streszczenie

Artykuł dotyczy analizy wykładni pojęcia rzeczywistego właściciela na gruncie ustawy o CIT, z uwzględnieniem międzynarodowych zasad prawa podatkowego. Przedmiotem rozważań jest w szczególności podjęcie próby odpowiedzi na pytanie, czy płatnik dywidendy, stosując zwolnienie z opodatkowania podatkiem u źródła, powinien weryfikować status rzeczywistego właściciela jej odbiorcy. W analizowanym przypadku ukształtowane zostały dwie linie orzecznicze sądów administracyjnych. Pierwsza z nich odwołuje się bezpośrednio do wykładni literalnej i stanowi, że ze względu na brak określenia tego warunku przez ustawodawcę organy podatkowe nie powinny uzależniać zastosowania zwolnienia z opodatkowania od posiadania przez odbiorcę dywidendy statusu jej rzeczywistego właściciela. Odmienna wykładnia oparta jest o dorobek orzeczniczy TSUE oraz zasadę dochowania tzw. należytej staranności i wskazuje na obowiązek weryfikacji, czy wspólnik uzyskujący przychód dywidendowy posiada status jej rzeczywistego właściciela. Autor w konkluzji podkreśla, iż inne zasady weryfikacji spełnienia definicji rzeczywistego właściciela powinny znaleźć zastosowanie w odniesieniu do spółek holdingowych, a inne w przypadku podmiotów pełniących funkcje produkcyjne czy handlowe.

Słowa kluczowe: podatek u źródła, rzeczywisty właściciel, obowiązek dochowania należytej staranności, klauzula antyabuzywna.

¹ Mateusz Pietranek – Akademia Leona Koźmińskiego (Polska); e-mail: mateusz.pietranek@gmail.com

² Badania wykorzystane w artykule nie zostały sfinansowane przez żadną instytucję.

MATEUSZ PIETRANEK

The status of the beneficial owner of dividends and the withholding tax exemption – a dilemma concerning the obligations of the tax remitter³

Abstract

The article examines the interpretation of the “beneficial owner” concept under the Polish CIT Act and international tax principles. It focuses on the question of whether a dividend payer applying a withholding tax exemption must verify the recipient’s beneficial owner status. The analysis identifies two competing lines of administrative court jurisprudence. The first line adopts a literal approach, arguing that since the legislature did not expressly make the exemption conditional on beneficial owner status, tax authorities should not require tax remitters to conduct such verification. The second line is based on the CJEU case law and the due diligence standard, concluding that the tax remitter should assess whether the shareholder receiving the dividend qualifies as its beneficial owner. The author ultimately stresses that verification should be tailored to the recipient’s profile: different standards should apply to holding companies than to entities engaged in production or trading activities.

Keywords: withholding tax, beneficial owner, obligation to exercise due diligence, anti-abuse clause.

³ The research in this article has not been supported financially by any institution.

Wprowadzenie

W przypadku wypłat dywidend na rzecz krajowych lub zagranicznych podatników możliwe jest zastosowanie przez płatnika zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła tego rodzaju należności na podstawie regulacji szczegółowych ustawy o CIT⁴. Niniejsze zwolnienie przysługuje wyłącznie w przypadku spełnienia przez płatnika określonych ustawowo warunków. Warto zatem przeprowadzić analizę obowiązków płatnika podatku u źródła w zakresie weryfikacji statusu rzeczywistego właściciela dywidendy w celu określenia zasad stosowania wspomnianego zwolnienia podatkowego. Niniejsze zagadnienie ma szczególne znaczenie w kontekście zidentyfikowanych rozbieżności w liniach orzeczniczych sądów administracyjnych oraz profiskalnego stanowiska Ministerstwa Finansów.

W związku z powyższym sformułowane zostały następujące pytania badawcze:

1. Czy na gruncie obowiązujących przepisów ustawy o CIT istnieje normatywna podstawa, aby warunkiem zastosowania zwolnienia z opodatkowania było uzyskanie przez podatnika statusu rzeczywistego właściciela otrzymanej dywidendy?
2. Czy obowiązek weryfikacji statusu odbiorcy dywidendy przez płatnika celem zastosowania wspomnianego zwolnienia może być wywodzony z zasady dochowania należytej staranności wynikającej z art. 26 ust. 1 ustawy o CIT oraz klauzuli antyabuzywnej wynikającej z art. 22c ustawy o CIT?
3. Czy w przypadku wypłaty dywidendy na rzecz tzw. spółek holdingowych zakres weryfikacji posiadania przez wspomniane podmioty statusu rzeczywistego właściciela powinien przebiegać odmiennie niż w przypadku podatników realizujących odmienne funkcje gospodarcze?

Przedstawioną hipotezą badawczą jest zatem stanowisko, zgodnie z którym z wykładni literalnej art. 22 ust. 4 ustawy o CIT warunkiem zastosowania zwolnienia z opodatkowania nie jest posiadanie statusu rzeczywistego właściciela dywidendy, jednakże obowiązek płatnika w tym przedmiocie może być wywodzony z prounijnej wykładni prawa podatkowego opartej na orzecznictwie TSUE,

⁴ Art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 278 z późn. zm.) – ustawa o CIT.

jak również z krajowej klauzuli antyabuzywnej. Dla realizacji wskazanego celu zastosowano metodę dogmatycznoprawną, polegającą na analizie przepisów ustawy o CIT, prawa unijnego, wytycznych OECD, a także metodę analizy orzecznictwa sądów administracyjnych i TSUE.

Definicja rzeczywistego właściciela w krajowym porządku prawnym

Definicja rzeczywistego właściciela została implementowana do ustawy o CIT dnia 1 stycznia 2017 r. i zgodnie z jej obecną treścią oznacza podmiot, który spełnia łącznie trzy następujące przesłanki:

- 1) otrzymuje należność dla własnej korzyści, w tym decyduje samodzielnie o jej przeznaczeniu i ponosi ryzyko ekonomiczne związane z utratą tej należności lub jej części,
- 2) nie jest pośrednikiem, przedstawicielem, powiernikiem lub innym podmiotem zobowiązanym do przekazania całości lub części należności innemu podmiotowi,
- 3) prowadzi rzeczywistą działalność gospodarczą w kraju siedziby, o ile należności są uzyskiwane w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, przy czym przy ocenie, czy podmiot prowadzi rzeczywistą działalność gospodarczą, uwzględnia się charakter oraz skalę działalności prowadzonej przez ten podmiot w zakresie otrzymanej należności⁵.

Jedną z głównych przyczyn ustanowienia definicji legalnej pojęcia rzeczywistego właściciela było doprecyzowanie warunków zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła należności licencyjnych lub odsetek powstających na terytorium Polski i wypłacanych na rzecz nierezydentów. Zgodnie z art. 21 ust. 3 pkt 4 ustawy o CIT w brzmieniu obowiązującym do 31 grudnia 2016 r. jeden z warunków do zastosowania zwolnienia stanowił, aby „odbiorcą należności” była spółka podlegająca w innym niż Polska państwie członkowskim UE lub EOG opodatkowaniu podatkiem dochodowym od całości swoich dochodów bez względu na miejsce ich osiągania. Konstrukcja przytoczonej regulacji stwarzała rozbieżności interpretacyjne w zakresie tego, czy formalny odbiorca należności licencyjnych lub odsetek powinien być również ich rzeczywistym właścicielem w rozumieniu Modelowej Konwencji OECD. Zgodnie z uzasadnieniem do projektu ustawy z dnia

⁵ Art. 4a pkt 29 ustawy o CIT.

5 września 2016 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych ze względu na zastąpienie wyrażenia „odbiorca należności” wyrażeniem „rzeczywisty właściciel”, w celu zastosowania zwolnienia wynikającego z art. 21 ust. 3 ustawy o CIT od 1 stycznia 2017 r. niezbędna jest weryfikacja spełnienia tej definicji przez podmioty otrzymujące odsetki czy też należności licencyjne⁶.

Pojęcie rzeczywistego właściciela wywodzi się z międzynarodowego prawa podatkowego. Pomimo jego wprowadzenia do Modelowej Konwencji OECD już w 1977 r. dokument ten nie zawiera definicji legalnej rzeczywistego właściciela. Modelowa Konwencja OECD wskazuje jedynie, że podmiot pełniący funkcję agenta lub pośrednika nie spełnia kryteriów umożliwiających uznanie go za rzeczywistego właściciela oraz że z zakresu pojęcia powinno być wyłączone wyłącznie formalne tj. prawne władztwo nad należnościami, w szczególności w sytuacji, gdy dochód jest przekazywany na rzecz innych podmiotów.⁷ Analiza przepisów Modelowej Konwencji OECD prowadzi do wniosku, że status rzeczywistego właściciela może decydować o prawie do zastosowania obniżonej stawki podatku pobieranego w państwie źródła, a także może pełnić funkcję klauzuli antyabuzywnej. W literaturze podnosi się, iż celem weryfikacji tego statusu jest uniknięcie podwójnego nieopodatkowania danego przysporzenia poprzez przypisanie dochodu oraz zapewnienie jego potencjalnego opodatkowania w państwie rezydencji podmiotu ostatecznie dysponującego należnościami⁸.

Należy zauważyć, że definicja rzeczywistego właściciela zamieszczona w ustawie o CIT ma szerszy zakres niż wykładnia tego pojęcia na gruncie międzynarodowego prawa podatkowego. Wynika to głównie z nałożenia obowiązku na polskich płatników weryfikacji prowadzenia przez kontrahentów zagranicznych tzw. rzeczywistej działalności gospodarczej w kraju siedziby. Zgodnie ze stanowiskiem doktryny w praktyce międzynarodowego prawa podatkowego, w szczególności na gruncie wytycznych OECD, wspomniane kryterium nie powinno stanowić przesłanki do identyfikacji rzeczywistego właściciela należności⁹. W tym

⁶ Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 5 września 2016 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Pozyskano z: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=669> (dostęp: 26.11.2025).

⁷ *Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version) Restricting the entitlement to treaty benefits*, OECD Publishing, Paris 2019. Pozyskano z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/04/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2017-full-version_g1g972ee/g2g972ee-en.pdf (dostęp: 27.11.2025), dalej: Modelowa Konwencja OECD.

⁸ M. Bułacińska-Karwat, *Pojęcie rzeczywistego właściciela*, [w:] M. Jamroz, M. Lachowicz (red.), *Opodatkowanie u źródła. Pobór podatku u źródła. Mechanizm zapłaty i zwrotu. Opinia o stosowaniu preferencji. Oświadczenia płatnika*, Warszawa 2023, s. 58.

⁹ B. Kuźniacki, *Ewolucja krajowej definicji koncepcji beneficial ownership w podatku u źródła: Quo vadis, Domine?*, „Przegląd Podatkowy” 2022, 2, s. 52.

przypadku mogą powstać rozbieżności interpretacyjne, pomiędzy zasadami wynikającymi z ustawy o CIT, a regułami międzynarodowego prawa podatkowego. Podkreślić należy, iż na gruncie wytycznych OECD nie mają znaczenia powiązania z państwem rezydencji w formie substancji biznesowej takiej jak posiadane nieruchomości, adres siedziby czy pracownicy¹⁰. Oznacza to, iż w odniesieniu do płatności dywidendowych niezbędne jest określenie w pierwszej kolejności, czy płatnik powinien weryfikować status odbiorcy jako rzeczywistego właściciela otrzymanej należności i jeśli tak, to w jakim zakresie powinna przebiegać taka weryfikacja.

Konstrukcja zwolnienia z opodatkowania dywidend na podstawie Dyrektywy PSD oraz art. 22 ust. 4 ustawy o CIT

Przepisy regulujące warunki zwolnienia z opodatkowania dywidend wypłacanych pomiędzy spółkami powiązanymi kapitałowo wynikają z implementacji Dyrektywy PSD¹¹ do polskiego porządku prawnego. Zgodnie z treścią Dyrektywy PSD celem jej uchwalenia było zwolnienie z opodatkowania podatkiem u źródła i eliminacja podwójnego opodatkowania dywidend oraz innych udziałów w zyskach osób prawnych przekazywanych przez spółki zależne na rzecz swoich udziałowców¹². W Dyrektywie PSD określono następujące warunki, jakie powinny zostać spełnione w celu zastosowania analizowanego zwolnienia:

1. Spółka państwa członkowskiego powinna mieć jedną z form wymienionych w załączniku I część A Dyrektywy PSD.
2. Niniejsza spółka powinna być uznawana za rezydenta podatkowego w kraju członkowskim UE oraz zgodnie z regulacjami umów o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartymi z krajami poza UE nie jest rezydentem wspomnianego kraju trzeciego.
3. Spółka państwa członkowskiego podlega opodatkowaniu jednym z podatków wymienionych w załączniku I część B Dyrektywy PSD.
4. Podmiot otrzymujący dywidendę spełnia definicję „spółki dominującej”, tj. posiada co najmniej 10% udziałów w kapitale spółki w innym państwie członkowskim spełniającej warunki wskazane w powyższych pkt 1–3¹³.

¹⁰ H. Litwińczuk, *Międzynarodowe prawo podatkowe*, Warszawa 2020, s. 324.

¹¹ Dyrektywa z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (tekst jedn.: Dz. U. UE. L. z 2011 r. Nr 345, s. 8 z późn. zm), dalej: Dyrektywa PSD.

¹² Zob. Preambuła do Dyrektywy PSD.

¹³ Art. 2 oraz art. 3 ust. 1 Dyrektywy PSD.

Przewidziany w Dyrektywie PSD 10% próg udziałowy pełni podwójną funkcję normatywną: z jednej strony ma charakter minimalny, determinujący uznanie danego podmiotu za spółkę dominującą, z drugiej strony umożliwia państwom członkowskim określenie wspomnianego progu w niższej wysokości¹⁴. Należy jednak zwrócić uwagę, iż treść Dyrektywy PSD w żaden sposób nie nawiązuje do koncepcji rzeczywistego właściciela dywidendy, w szczególności nie warunkuje możliwości zastosowania zwolnienia dywidendowego od posiadania takiego statusu przez spółkę dominującą. Analizowany akt prawny umożliwia państwom członkowskim wprowadzenie instrumentów antyabuzyjnych, o ile jest to niezbędne dla ograniczenia nadużyć podatkowych czy też uchylania się od opodatkowania¹⁵.

Postanowienia Dyrektywy PSD zostały implementowane do art. 22 ust. 4 ustawy o CIT od 1 stycznia 2004 r. i wspomniane regulacje przez cały ten okres nie uzależniały zastosowania zwolnienia z opodatkowania wypłacanych dywidend od posiadania statusu rzeczywistego właściciela przez ich odbiorców. W tym przypadku szczególnie istotne jest podkreślenie, iż wraz z wprowadzeniem definicji legalnej rzeczywistego właściciela od 1 stycznia 2017 r. taki warunek obowiązuje w odniesieniu do zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła należności licencyjnych oraz dywidend. W konsekwencji, uwzględniając wyłącznie wykładnię językową art. 22 ust. 4 ustawy o CIT jak również przytoczone tzw. *ratio legis* ustawodawcy zasadne może być uznanie, że przy zastosowaniu zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła brak jest obowiązku weryfikacji, czy odbiorca dywidendy jest jej rzeczywistym właścicielem.

Obowiązek badania przez płatnika statusu rzeczywistego właściciela przez odbiorcę dywidendy – analiza rozbieżności orzecznictwa sądów administracyjnych

W orzecznictwie krajowych sądów administracyjnych wykształciły się dwie rozbieżne linie interpretacyjne w zakresie obowiązku badania przez płatnika statusu rzeczywistego właściciela dywidendy. Pierwsza z nich odwołuje się bezpośrednio do wykładni literalnej i przyjmuje, że gdyby zamiarem racjonalnego ustawodawcy

¹⁴ W. Varga [w:] *Komentarz do dyrektywy 2011/96/UE w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich*, Gdańsk 2014, art. 3. LEX/el. 2024, art. 3. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587370308/167748/varga-wlady-slaw-komentarz-do-dyrektywy-2011-96-ue-w-sprawie-wspolnego-systemu-opodatkowania...> (dostęp: 15.07.2026).

¹⁵ M. Wilk, *Znaczenie przesłanki rzeczywistego właściciela (beneficial owner) dla zastosowania zwolnienia dywidend z podatku u źródła*, „Przegląd Podatkowy” 2020, 8, s. 23.

było ustanowienie takiego wymogu, zostałby on wprost wskazany w art. 22 ust. 4 ustawy o CIT, w związku z nowelizacją art. 21 ust. 3 ustawy o CIT¹⁶. W konsekwencji, skoro ustawodawca nie określił tego warunku *expressis verbis* w ustawie o CIT, organy podatkowe nie powinny uzależniać zastosowania zwolnienia z opodatkowania od posiadania przez odbiorcę dywidendy statusu jej rzeczywistego właściciela. Jednocześnie w ocenie składów orzekających sądów administracyjnych przyjęcie innego stanowiska stanowiłoby odstępstwo od zasady pierwszeństwa wykładni językowej. Niniejsza zasada stanowi ugruntowaną regułę prezentowaną w orzecznictwie sądów administracyjnych, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy odwołać się do znaczenia językowego przepisu, a dopiero jeżeli rezultat tak przeprowadzonej analizy pozostawia wątpliwości interpretacyjne lub wymaga dodatkowego wzmocnienia, dopuszczalne wykorzystanie wykładni celowej lub systemowej¹⁷. W przypadku wykładni prawa podatkowego prymat wykładni językowej wywodzony jest z treści art. 217 Konstytucji RP zobowiązującego ustawodawcę do nakładania podatków wyłącznie w drodze ustawowej¹⁸.

W części wyroków sądów administracyjnych przedstawiona została również dodatkowa argumentacja opierająca się na zasadzie *look-through approach*. Zgodnie z tą koncepcją płatnik może zastosować zwolnienie z opodatkowania bądź obniżoną stawkę podatku u źródła, o ile po przeprowadzeniu weryfikacji ustali, który podmiot w łańcuchu transakcji jest rzeczywistym właścicielem należności, oraz wykaże, że świadczenie na rzecz tego podmiotu jest tożsame co do charakteru, z płatnością dokonywaną z terytorium Polski. W tym przypadku uznano, iż nawet w sytuacji pominięcia reguły prymatu wykładni językowej zwolnienie mogłoby przysługiwać w oparciu o zasadę *look-through approach*, np. w razie, gdyby rzeczywistym właścicielem był podmiot z innego kraju UE i umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania przewidywałaby zwolnienie z opodatkowania tej należności¹⁹. Niniejszy argument może jednak skutkować brakiem możliwości zastosowania zwolnienia z opodatkowania w razie, gdyby w wyniku zastosowania reguły *look-through approach* rezydencja podatkowa rzeczywistego właściciela umiejscowiona była w kraju spoza UE czy w państwie stosującym szkodliwą konkurencję podatkową.

¹⁶ Wyrok NSA z 9.10.2024 r., sygn. akt II FSK 78/22, LEX nr 3820225, wyrok NSA z 8.02.2023 r., sygn. akt II FSK 1277/22, LEX nr 3512236, wyrok NSA z 27.04.2021 r., sygn. akt II FSK 240/21, LEX nr 3209195.

¹⁷ Wyrok NSA z 26.10.2021 r., sygn. akt II FSK 979/21, LEX nr 3256462, Wyrok NSA z 28.11.2012 r., sygn. akt II FSK 699/11, LEX nr 1282521.

¹⁸ Art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) – Konstytucja RP.

¹⁹ Wyrok WSA w Warszawie z 12.09.2024 r., sygn. akt III SA/Wa 1527/24, LEX nr 3823783.

Odmienne wykładnia prezentowana w orzecznictwie sądów administracyjnych zakłada, że zwolnienie z obowiązku poboru podatku u źródła może przysługiwać wyłącznie w sytuacji, gdy podmiot otrzymujący dywidendę jest jej rzeczywistym właścicielem. W tym ujęciu kluczowym argumentem sądów orzekających jest obowiązek interpretowania prawa polskiego w zgodzie z zasadą prounijnej wykładni. Kluczowe zatem dla niniejszego sporu były wnioski przedstawione w tzw. wyrokach duńskich TSUE²⁰ podnoszone również w krajowym orzecznictwie. W treści tychże wyroków podkreślono, iż założeniem Dyrektywy PSD było ustanowienie wspólnego systemu podatkowego w celu usunięcia niedogodności we współpracy między spółkami z różnych państw członkowskich w porównaniu z relacjami pomiędzy spółkami z jednego państwa, a także ułatwienie konsolidacji tychże podmiotów na poziomie UE. Mechanizmy zapewniające neutralność podatkową powinny jednak znaleźć zastosowanie wyłącznie w razie wypłaty dywidendy w ramach terytorium UE. W ocenie TSUE nadużyciem prawa byłoby zatem w tym przypadku sztuczne stworzenie warunków do zastosowania zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła w odniesieniu do wypłacanych dywidend. W wyrokach wskazano, iż przesłanki przemawiające za sztucznością grupy kapitałowej to w szczególności: istnienie spółek pośredniczących pozbawionych gospodarczego uzasadnienia (a więc niespełnienie przez odbiorcę dywidendy statusu rzeczywistego właściciela należności) oraz wyłącznie formalny charakter struktury grupy²¹.

Powołując się na powyższe stanowisko, krajowe sądy administracyjne uznają, że nawet pomimo niewskazania w art. 22 ust. 4 ustawy o CIT ustawowego wymogu posiadania przez odbiorcę dywidendy statusu rzeczywistego właściciela, płatnik powinien przy wypłacie należności każdorazowo weryfikować posiadanie tego statusu przez współnika²². Niniejszy obowiązek wywodzi się z zasady dochodzenia tzw. należytej staranności, wskazanej w art. 26 ust. 1 ustawy o CIT²³, zgodnie z którym w tym przypadku uwzględnia się charakter, skalę działalności prowadzonej przez płatnika oraz powiązania w rozumieniu art. 11a ust. 1 pkt 5 ustawy o CIT płatnika z podatnikiem. Ustawa o CIT nie zawiera definicji legalnej pojęcia należytej staranności, jednakże w objaśnieniach podatkowych bezpośrednio wskazano, iż konieczne jest zweryfikowanie przez płatnika wszystkich czyn-

²⁰ Wyrok TS z 26.02.2019 r., C-116/16, SKATTEMINISTERIET v. T DANMARK I Y DENMARK APS., LEX nr 2624470.

²¹ Wyrok TS z 26.02.2019 r., C-116/16, C-118/16, C-119/16 oraz C-299/16 SKATTEMINISTERIET v. T DANMARK I Y DENMARK APS., LEX nr 2624470.

²² Wyrok WSA w Gdańsku z 22.07.2025 r., sygn. akt I SA/Gd 245/25, LEX nr 3904186, Wyrok NSA z 6.05.2025 r., sygn. akt II FSK 1081/22, LEX nr 3880617, Wyrok NSA z 13.06.2024 r., sygn. akt II FSK 1209/21, LEX nr 3759798, Wyrok NSA z 31.01.2023 r., sygn. akt II FSK 1588/20, LEX nr 3504160.

²³ Art. 26 ust. 1 zdanie drugie ustawy o CIT.

ników wpływających na uznanie danego podatnika za rzeczywistego właściciela należności²⁴. Podobne stanowisko wynika z części stanowiska doktryny prawa podatkowego uznającej, iż dokonując weryfikacji należytej staranności, płatnik powinien odnosić się do aspektów istotnych z punktu widzenia stosowania danej preferencji podatkowej, w szczególności weryfikować: status kontrahenta jako rzeczywistego właściciela w stosunku do otrzymanej należności, w tym przez pryzmat prowadzenia przez niego rzeczywistej działalności gospodarczej, rezydencję podatkową odbiorcy należności oraz zgodność otrzymanych dokumentów ze stanem faktycznym²⁵. Należy jednak zauważyć, że skutkiem takiego określenia obowiązków może być w praktyce przeniesienie ciężaru dowodowego na płatnika. W tej sytuacji to właśnie wypłacający dywidendę zobowiązany byłby do udowodnienia, iż wspólnik nie działa w sposób sztuczny mający na celu obejście prawa podatkowego²⁶. Kluczowe zatem jest określenie zakresu obowiązków płatnika przy ocenie możliwości zastosowania zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła wypłacanych dywidend, w szczególności uwzględniając obowiązek dochowania należytej staranności jak również klauzulę antyabuzywną zawartą w art. 22c ustawy o CIT.

Na podstawie art. 22c ustawy o CIT zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła dywidend, odsetek oraz należności licencyjnych nie stosuje się, jeżeli skorzystanie ze zwolnienia byłoby w danych okolicznościach sprzeczne z przedmiotem lub celem przepisów ustanawiających to zwolnienie, a osiągnięcie korzyści podatkowej stanowiłoby główny lub jeden z głównych celów dokonania transakcji lub innej czynności, bądź ich zespołu oraz sposób działania miałby charakter sztuczny. W tym przypadku poprzez sprzeczność zwolnienia z opodatkowania z przedmiotem lub celem ustawy przepisów należy rozumieć sytuacje, w których podatnik poprzez sztuczne działania doprowadził do zastosowania lub niezastosowania norm skutkujących efektem podatkowym nieadekwatnym do charakteru realizowanych działań gospodarczych. Jednocześnie, z analizy orzecznictwa krajowych sądów administracyjnych wynika, iż art. 22c ust. 1 ustawy o CIT uznawany jest za mający charakter uzupełniający do art. 22 ust. 4 ustawy o CIT i na jego kanwie wywodzony również może być obowiązek weryfikacji przez płatnika

²⁴ Minister Finansów, Objasnienia podatkowe z 3 lipca 2025 r. dotyczące stosowania tzw. klauzuli rzeczywistego właściciela dla celów podatku u źródła sygn. DD9.8201.4.2025. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/web/finanse/objasnienia-podatkowe-z-3-lipca-2025-r-stosowanie-tzw-klauzuli-rzeczywistego-wlasciciela-dla-celow-podatku-u-zrodla> s. 19 (dostęp: 02.12.2025).

²⁵ J.F. Mika, *Ryzyka w podatku u źródła, klauzula należytej staranności*, [w:] J.F. Mika *Zarządzanie ryzykiem podatkowym w cenach transferowych. Obowiązki i ryzyka sprawozdawcze*, Warszawa 2021, s. 186.

²⁶ A. Werner, P. Karwat, *Ciężar dowodu w postępowaniach dotyczących unikania opodatkowania*, „Doradztwo Podatkowe” 2023, 12, s. 42.

statusu rzeczywistego właściciela w odniesieniu do odbiorcy dywidendy²⁷. Zasadność wprowadzenia krajowych klauzul antyabuzyjnych wynika również wprost z orzecznictwa TSUE stanowiącego, iż przysługujące prawo podmiotowe nie może znaleźć zastosowania w celu uzyskania korzyści w sposób noszący znamiona oszustwa lub nadużycia²⁸.

Obecnie nie sposób przesądzić, która z przytoczonych linii orzeczniczych ma charakter dominujący. W konsekwencji płatnicy podatku u źródła powinni dokonać wyboru pomiędzy ograniczeniem zakresu czynności weryfikacyjnych dotyczących statusu rzeczywistego właściciela a akceptacją podwyższonego ryzyka podatkowego związanego z przyjęciem odmiennej interpretacji przez sądy administracyjne i organy podatkowe. Jednocześnie nałożenie na płatników obowiązku weryfikacji statusu wspólnika otrzymującego dywidendę w praktyce prowadzi do przeniesienia na polskie podmioty ciężaru dowodowego. Obowiązek ten może wykraczać poza realne możliwości płatnika, w szczególności w zakresie ustalenia, czy zagraniczny wspólnik prowadzi rzeczywistą działalność gospodarczą w państwie swojej siedziby. W rezultacie płatnik nie jest w stanie *ex ante* ocenić, czy przyjęty przez niego model postępowania zostanie uznany za prawidłowy przez organy podatkowe.

Spółki holdingowe a weryfikacja warunku rzeczywistego prowadzenia działalności gospodarczej

W odniesieniu do płatności dywidendowych w praktyce gospodarczej zwykle ich ostatecznymi odbiorcami są spółki holdingowe. Podstawowym celem ich powołania jest posiadanie prawa własności udziałów lub akcji w innych podmiotach, akumulowanie kapitału oraz finansowanie działalności w grupie np. poprzez udzielanie pożyczek czy emisję obligacji. Niniejsze podmioty nie prowadzą zatem „aktywnej” działalności gospodarczej rozumianej jako handel, produkcja czy świadczenie określonego rodzaju usług. W konsekwencji większość sporów podatkowych w zakresie podatku u źródła dotyczy właśnie oceny, czy tego rodzaju podmioty mogą prowadzić faktyczną działalność gospodarczą w państwie swojej formalnej siedziby i zostać uznane za ich rzeczywistych właścicieli²⁹.

²⁷ Wyrok WSA w Poznaniu z 29.09.2025 r., sygn. akt I SA/Po 433/25, LEX nr 3931326, wyrok WSA w Kielcach z 20.03.2025 r., sygn. akt I SA/Ke 35/25, LEX nr 3849764.

²⁸ Wyrok TS z 12.09.2006 r., C-196/04, Cadbury Schweppes Plc I Cadbury Schweppes Overseas Ltd V. Commissioners of Inland Revenue, ZOTSiS 2006, nr 8–9B, poz. I-7995.

²⁹ M. Artwich-Więckowska, A. Stępień, *Badanie statusu beneficial owner w podatku u źródła w zakresie weryfikacji przesłanki prowadzenia rzeczywistej działalności gospodarczej*, „Przegląd Podatkowy” 2023, 11, s. 38.

Wobec powyższego zasadne jest uznanie, że ocena dokonywana przez płatnika, czy spółka holdingowa jest rzeczywistym właścicielem dywidendy, powinna przebiegać odmiennie niż w przypadku podmiotów handlowych lub produkcyjnych. W takiej sytuacji bardziej adekwatne będą reguły prawa międzynarodowego dotyczące wykładni pojęcia rzeczywistego właściciela niż definicja wynikająca z ustawy o CIT. Zgodnie z wytycznymi OECD, w ramach procedury ustalenia rzeczywistego właściciela należności, niezbędne jest określenie zakresu jego uprawnień do uzyskanego dochodu, w tym zwłaszcza określenie, czy podmiot ten ma prawo swobodnie nim dysponować oraz czy jego władztwo ekonomiczne w tym zakresie nie jest ograniczone zobowiązaniami wobec osób trzecich³⁰. Zatem, jeśli spółka holdingowa posiadać będzie przede wszystkim prawo do swobodnego dysponowania dywidendą (np. z zamiarem przeznaczenia na inwestycje kapitałowe) oraz będzie posiadać wystarczający substrat personalno-osobowy do tego typu działalności, to niniejsze kwestie przemawiać będą za zastosowaniem zwolnienia z opodatkowania podatkiem u źródła tej należności.

Analiza orzecznictwa krajowych sądów administracyjnych w zakresie uznania spółek holdingowych za rzeczywistych właścicieli dywidend wskazuje głównie na przesłanki, które przemawiają za niespełnieniem tychże warunków i są to w szczególności:

- 1) **pasywność operacyjna** – ograniczenie funkcji gospodarczych do biernego czerpania korzyści właścicielskich i pełnienie funkcji pośrednika w przepływie kapitału, wyłączając aktywne zarządzanie spółkami zależnymi,
- 2) **brak adekwatnego substratu majątkowo-osobowego** – wykazanie niskich lub nieadekwatnych kosztów administracyjnych i osobowych względem wielkości posiadanych aktywów, współdzielenie powierzchni biurowej lub adresu korespondencyjnego z wieloma podmiotami,
- 3) **pozorność pełnienia swoich funkcji przez członków zarządu** – członkowie zarządu pełnią funkcje w licznych innych spółkach zależnych lub nie posiadają odpowiednich kompetencji w tym zakresie,
- 4) **wyłączona samodzielność finansowa i operacyjna** – decyzja o przyznaniu finansowania zależna jest od gestii udziałowca, spółka nie posiada własnego rachunku bankowego, a koszty i funkcje (np. księgowość) spółki holdingowej rozliczane są w ramach grupy³¹.

³⁰ M. Wilk, *Klauzula rzeczywistego beneficjenta (beneficial ownership) po zmianach w Komentarzu do Konwencji Modelowej OECD w sprawie podatku od dochodu i majątku z 2014 r.*, „Przegląd Podatkowy” 2015, 9, s. 55.

³¹ Wyrok WSA w Lublinie z 23.05.2025 r., sygn. akt I SA/Lu 75/25, LEX nr 3888929, wyrok WSA w Lublinie z 21.06.2024 r., sygn. akt I SA/Lu 147/24, LEX nr 3770628, wyrok WSA w Lublinie z 31.01.2024 r., sygn. akt I SA/Lu 662/23, LEX nr 3691927.

Zatem, przyjmując za trafne stanowisko, zgodnie z którym zastosowanie zwolnienia z podatku u źródła wymaga zbadania, czy odbiorca dywidendy posiada status jej rzeczywistego właściciela, opisane kryteria wypracowane w orzecznictwie sądów administracyjnych należy uznać za uzasadnione i służące ograniczeniu przypadków nadużywania prawa do zwolnienia w celu uniknięcia opodatkowania. W tym przypadku podkreślić należy, iż przy weryfikacji prowadzenia rzeczywistej działalności gospodarczej przez spółki holdingowe konieczne jest uwzględnienie indywidualnego charakteru transakcji, a stosowane kryteria powinny być dopasowane do charakteru płatności i rodzaju podmiotu otrzymującego należność³².

Wnioski

Rozbieżności w orzecznictwie sądów administracyjnych stanowią istotne wyzwanie decyzyjne dla płatników podatku u źródła. W kontekście planowania podatkowego kluczowe znaczenie ma nie tyle ustalenie, która linia orzecznicza jest właściwa w świetle wykładni ustawy o CIT, Dyrektywy PSD czy wytycznych OECD, ile identyfikacja takiego sposobu postępowania, który w największym stopniu ogranicza ryzyko fiskalne oraz ryzyko odpowiedzialności karnoskarbowej płatnika. Najbardziej niekorzystnym scenariuszem jest bowiem nałożenie na płatnika obowiązku zapłaty zaległego podatku u źródła wraz z odsetkami, a także przypisanie odpowiedzialności za wykroczenie lub przestępstwo skarbowe. W konsekwencji, mając na względzie priorytet w postaci bezpieczeństwa fiskalnego, zasadne jest każdorazowe weryfikowanie, czy podmiot otrzymujący dywidendę posiada status rzeczywistego właściciela tej należności.

Weryfikacja wspomnianego statusu powinna być przeprowadzana z uwzględnieniem charakteru płatności, relacji powiązań pomiędzy podmiotami oraz skali i profilu działalności prowadzonej przez odbiorcę należności. Obowiązek ten może wydawać się relatywnie łatwiejszy do realizacji w przypadku wypłat dywidend, ponieważ z uwagi na powiązania kapitałowe najczęściej dotyczą one podmiotów funkcjonujących w ramach tej samej grupy kapitałowej. Jednocześnie samo istnienie tych powiązań skutkuje nałożeniem na płatników dokonujących wypłat na rzecz podmiotów powiązanych wymogu dochowania podwyższonego standardu należytej staranności. W konsekwencji, w tym przypadku płatnicy podatku u źródła w ramach obowiązku dochowania należytej staranności powinni dodatkowo dokonać oceny, czy wypłata dywidendy może stanowić nadużycie

³² H. Godusławski, M. Kruszevska, P. Szymczyk, *Podatek od źródła (WHT) – analiza i ocena prawnoporównawcza rozwiązań legislacyjnych obowiązujących od początku 2022 r.*, „Przegląd Podatkowy” 2022, 11, s. 47.

prawa podmiotowego w świetle art. 22c ust. 1 ustawy o CIT. W szczególności konieczne jest ustalenie, czy taki przepływ środków pieniężnych miał uzasadnienie ekonomiczne, czy też nakierowany był na uniknięcie obowiązku poboru podatku u źródła, a podmiot otrzymujący wypłatę dywidendy został sztucznie utworzony właśnie w tym celu.

Natomiast w odniesieniu do samej oceny, czy odbiorca należności jest jej rzeczywistym właścicielem, właściwe jest odwołanie się do międzynarodowych zasad wykładni pojęcia rzeczywistego właściciela niż do definicji przewidzianej w ustawie o CIT, która przewiduje szerszy jego zakres pojęciowy. W odniesieniu do płatności dywidendowych zasadnicze znaczenie ma zatem ocena, jakimi uprawnieniami dysponuje odbiorca w odniesieniu do otrzymanego dochodu, w tym przede wszystkim ustalenie, czy posiada faktyczną możliwość samodzielnego decydowania o jego wykorzystaniu oraz czy kontrola ekonomiczna nad tymi środkami nie jest w praktyce ograniczona przez zobowiązania wobec innych podmiotów.

Bibliografia

Literatura

- Artwich-Więckowska M., Stępień A., *Badanie statusu beneficial owner w podatku u źródła w zakresie weryfikacji przesłanki prowadzenia rzeczywistej działalności gospodarczej*, „Przegląd Podatkowy” 2023, 11.
- Bułańska-Karwat M., *Pojęcie rzeczywistego właściciela*, [w:] M. Jamroży, M. Lachowicz (red.), *Opodatkowanie u źródła. Pobór podatku u źródła. Mechanizm zapłaty i zwrotu. Opinia o stosowaniu preferencji. Oświadczenia płatnika*, Warszawa 2023.
- Godusławski H., Kruszewska M., Szymczyk P., *Podatek od źródła (WHT) – analiza i ocena prawnoporównawcza rozwiązań legislacyjnych obowiązujących od początku 2022 r.*, „Przegląd Podatkowy” 2022, 11.
- Kuźniacki B., *Ewolucja krajowej definicji koncepcji beneficial ownership w podatku u źródła: Quo vadis, Domine?*, „Przegląd Podatkowy” 2022, 2.
- Litwińczuk H., *„Międzynarodowe prawo podatkowe”*, Warszawa 2020.
- Mika J.F., *Ryzyka w podatku u źródła, klauzula należytej staranności*, [w:] J.F. Mika *Zarządzanie ryzykiem podatkowym w cenach transferowych. Obowiązki i ryzyka sprawozdawcze*, Warszawa 2021.
- Varga W. [w:] *Komentarz do dyrektywy 2011/96/UE w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich*, Gdańsk 2014, art. 3. LEX/el. 2024, art. 3. Pozyskano z: <https://sip.lex.pl/#/commentary/587370308/167748/varga-wladyslaw-komentarz-do-dyrektywy-2011-96-ue-w-sprawie-wspolnego-systemu-opodatkowania...> (dostęp: 15.07.2026).
- Werner A., Karwat P., *„Ciężar dowodu w postępowaniach dotyczących unikania opodatkowania”*, „Doradztwo Podatkowe” 2023, 12. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0054.1691>

Wilk M., *Klauzula rzeczywistego beneficjenta (beneficial ownership) po zmianach w Komentarzu do Konwencji Modelowej OECD w sprawie podatku od dochodu i majątku z 2014 r.*, „Przegląd Podatkowy” 2015, 9.

Wilk M., *Znaczenie przesłanki rzeczywistego właściciela (beneficial owner) dla zastosowania zwolnienia dywidend z podatku u źródła*, „Przegląd Podatkowy” 2020, 8.

Akty prawne

Dyrektywa z dnia 30 listopada 2011 r. w sprawie wspólnego systemu opodatkowania mającego zastosowanie w przypadku spółek dominujących i spółek zależnych różnych państw członkowskich (tekst jedn.: Dz. U. UE. L. z 2011 r. Nr 345, str. 8 z późn. zm). Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2025 r. poz. 278 z późn. zm.).

Orzecznictwo

Wyrok TS z 12.09.2006 r., C-196/04, Cadbury Schweppes Plc I Cadbury Schweppes Overseas Ltd V. Commissioners Of Inland Revenue, Zotsis 2006, nr 8-9B, poz. I-7995.

Wyrok TS z 26.02.2019 r., C-116/16, C-118/16, C-119/16 oraz C-299/16 SKATTEMINISTERIET v. T DANMARK I Y DENMARK APS., LEX nr 2624470.

Wyrok NSA z 28.11.2012 r., sygn. akt II FSK 699/11, LEX nr 1282521.

Wyrok NSA z 27.04.2021 r., sygn. akt II FSK 240/21, LEX nr 3209195.

Wyrok NSA z 26.10.2021 r., sygn. akt II FSK 979/21, LEX nr 3256462.

Wyrok NSA z 31.01.2023 r., sygn. akt II FSK 1588/20, LEX nr 3504160.

Wyrok NSA z 8.02.2023 r., sygn. akt II FSK 1277/22, LEX nr 3512236.

Wyrok NSA z 13.06.2024 r., sygn. akt II FSK 1209/21, LEX nr 3759798.

Wyrok NSA z 9.10.2024 r., sygn. akt II FSK 78/22, LEX nr 3820225.

Wyrok NSA z 6.05.2025 r., sygn. akt II FSK 1081/22, LEX nr 3880617.

Wyrok WSA w Lublinie z 31.01.2024 r., sygn. akt I SA/Lu 662/23, LEX nr 3691927.

Wyrok WSA w Lublinie z 21.06.2024 r., sygn. akt I SA/Lu 147/24, LEX nr 3770628.

Wyrok WSA w Warszawie z 12.09.2024 r., sygn. akt III SA/Wa 1527/24, LEX nr 3823783.

Wyrok WSA w Kielcach z 20.03.2025 r., sygn. akt I SA/Ke 35/25, LEX nr 3849764.

Wyrok WSA w Lublinie z 23.05.2025 r., sygn. akt I SA/Lu 75/25, LEX nr 3888929.

Wyrok WSA w Gdańsku z 22.07.2025 r., sygn. akt I SA/Gd 245/25, LEX nr 3904186.

Wyrok WSA w Poznaniu z 29.09.2025 r., sygn. akt I SA/Po 433/25, LEX nr 3931326.

Inne materiały i netografia

Uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 5 września 2016 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Pozyskano z: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=669> (dostęp: 26.11.2025).

Model Tax Convention on Income and on Capital 2017 (Full Version) Restricting the entitlement to treaty benefits, OECD Publishing, Paris 2019. Pozyskano z: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2019/04/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-2017-full-version_g1g972ee/g2g972ee-en.pdf (dostęp: 27.11.2025).

Minister Finansów, Objasnienia podatkowe z 3 lipca 2025 r. dotyczące stosowania tzw. klauzuli rzeczywistego właściciela dla celów podatku u źródła sygn. Pozyskano z: <https://www.gov.pl/web/finanse/objasnienia-podatkowe-z-3-lipca-2025-r-stosowanie-tzw-klauzuli-rzeczywistego-wlasciciela-dla-celow-podatku-u-zrodla> (dostęp: 2.12.2025).